

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jozefa Kolcuna a sudcov JUDr. Martina Vladika a JUDr. Viery Petrikovej v právnej veci žalobcu : **M. H.**, bývajúci v P., zastúpený JUDr. Š. S., advokátom v Ž., proti žalovaným : **1/ J. H.**, bývajúci B., **2/ J. H.**, bývajúca B., obaja zastúpení JUDr. A. Š., advokátom v B., **o vydanie dedičstva**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 2 C 317/1999, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 31. marca 2010 sp.zn. 9 Co 80/2010, 9 Co 81/2010

t a k t o :

Dovolanie žalobcu **z a m i e t a .**

Žalovaným 1/, 2/ trovy dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom z 26. septembra 2004 č.k. 2 C 317/1999-231 rozhodol o opodstatnenosti základného nároku žalobcu voči žalovanému 1/ a návrh voči žalovaným 2/ a 3/ zamietol. V odôvodnení prvostupňový súd uviedol, že o základe eventuálneho petitu žalobcu umožňovali výsledky vykonaného dokazovania prijať záver o neplatnosti závetu a dobromyseľnosti žalovaných 2/, 3/, ale ešte nedovoľovali rozhodnúť o výške uplatneného nároku. Postupoval tak podľa ustanovenia § 485 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka a § 152 ods. 2 druhá veta O.s.p.

Na odvolanie žalobcu a žalovaného 1/ Krajský súd v Žiline uznesením z 28. februára 2005 sp.zn. 23 Co 52/2005 rozsudok okresného súdu zrušil. Prisvedčil námietke žalobcu v podanom odvolaní o neúčelnosti zvoleného procesného postupu prvostupňového súdu.

Prvostupňovému súdu nič nebránilo v tom, aby rozhodol o celom uplatnenom nároku, pretože mal vedomosť o tom, čo tvorí predmet dedičstva a bolo len vecou dokazovania, aby ustálil cenu jednej nehnuteľnosti (nie celej masy dedičstva), ktorej hodnotu žiadal žalobca vydať podľa zásad bezdôvodného obohatenia. Písomné vyhotovenie rozsudku nezodpovedá ani forme medzitýmneho rozsudku, pretože nie je táto skutočnosť vyjadrená ani v záhlaví rozsudku a úplne absentuje i v jeho výrokovej časti, teda účastníci nemajú možnosť predvídať ďalší procesný postup súdu.

Následne Okresný súd Žilina rozsudkom zo 17. októbra 2008 č.k. 2 C 317/1999-462 uložil žalovanému 1/ vydať žalobcovi titulom oprávneného dediča hotovosť vo výške 20 057,60 Sk spolu s úrokom z omeškania ročne vo výške 17,6 % od 21.8.1998 do zaplatenia, zostatok vkladu na vkladnej knižke č. X. v S. pobočka N. vo výške 12 786,70 Sk s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 21.8.1998 až do zaplatenia všetko v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti o zaplatenie sumy 8 632,50 Sk spolu s úrokom z omeškania 17,6 % ročne od 21.8.1998 z tejto časti do zaplatenia návrh zamietol. Návrh žalobcu voči žalovanej 4/ o vydanie nehnuteľností ako oprávnenému dedičovi zapísané na LV č. X., Správa katastra B., katastrálne územie V. a to parcela č. X., zastavané plochy a nádvoría o výmere X. m², parcela č. X., záhrady o výmere X. m², rodinný dom súpisné číslo X., nachádzajúci sa na parcele č. X. zamietol. Návrh voči žalovaným 2/, 3/ zamietol. Rozhodol o trovách konania vo vzťahu medzi žalovaným 1/ a žalobcom ako aj vo vzťahu medzi žalovanými 2/ až 4/. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že závet poručiteľky Š. H. zo dňa 23. apríla 1998 je jednoznačne neplatný právny úkon. S poukazom na ustanovenie § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka mal za preukázané, že oprávneným dedičom je žalobca v zmysle dedičskej postupnosti podľa § 475 ods. 2 Občianskeho zákonníka, žalovaný 1/ ako nepravý dedič je povinný vydať žalobcovi titulom oprávneného dediča hotovosť vo výške 20 057,60 Sk spolu s úrokom z omeškania a tiež zostatok vkladu na vkladnej knižke vo výške 12 786,70 Sk. Vo zvyšku ohľadne sumy 8 632,50 Sk návrh zamietol, keďže táto suma peňazí podľa osvedčenia o dedičstve bola použitá na pohrebné trovy poručiteľky, v čase prejednávania dedičstva už predmetná suma bola spotrebovaná. Návrh voči žalovaným 2/ až 4/ zamietol z dôvodu nedostatku vecnej pasívnej legitímácie.

Na odvolanie žalobcu a žalovaného 1/ Krajský súd v Žiline ako odvolací súd uznesením zo 14. mája 2009 č.k. 9 Co 51/2009-501 vyslovil, že rozsudok okresného súdu vo výrokoch, ktorými zamietol návrh voči žalovaným 2/ a 3/, žalovaným 2/ a 3/ náhradu trov

konania nepriznal a vo výroku, ktorým náhradu trov štátu ponechal samostatnému uzneseniu, ktoré odvolaním neboli napadnuté, ponecháva nedotknutý. V ostatných častiach rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že prvostupňový súd postupoval správne, keď na základe návrhu žalobcu skúmal predpoklady pre vydanie dedičstva v zmysle § 485 a nasl. Občianskeho zákonníka. K pochybeniu zo strany prvostupňového súdu ale došlo v tom, keď sa v priebehu konania ani v rozhodnutí vo veci samej dostatočným spôsobom nevyporiadal s námietkami žalovaného 1/ a neskúmal, či rozhodnutie o dedičstve už mohlo nadobudnúť právoplatnosť a teda či je splnený základný predpoklad pre postup podľa ustanovenia § 485 Občianskeho zákonníka (právoplatné dedičské rozhodnutie). Prvostupňový súd vo svojom rozhodnutí vytýka nesprávny postup notára pri prejednaní dedičstva, keď neodkázal dedičov ako účastníkov dedičského konania na podanie návrhu o neplatnosť závetu, ale už sa dostatočne nevyporiadal s tým, aké následky takýto postup notára mohol mať.

Naposledy Okresný súd Žilina rozsudkom z 3. decembra 2009 č.k. 2 C 317/1999-537 zamietol návrh žalobcu voči žalovanému 1/ na zaplatenie istiny vo výške 665,79 € spolu so 17,6 % úrokom z omeškania od 21.8.1998 do zaplatenia a zostatok vkladu na vkladnej knižke č. X. v S. pobočka N. vo výške 710,99 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 21.8.1998 do zaplatenia. Taktiež zamietol návrh voči žalovanej J. H. o vydanie nehnuteľností ako oprávnenému dedičovi zapísané na LV č. X. Správa katastra B., katastrálne územie V., a to KNC parc. č. X. – zastavané plochy a nádvoria o výmere X. m², KNC parc. č. X. – záhrady o výmere X. m², rodinný dom súpisné číslo X. nachádzajúci sa na parc. č. X.. Uložil žalobcovi uhradiť žalovanému J. H. a žalovanej J. H. trovy konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia prvostupňový súd uviedol, že na pojednávaní konanom dňa 21.12.1998 vznikol spor o dedičské právo, keď žalobca ako zákonný dedič spochybnil zo skutkového hľadiska dedičský titul, závet. Namietal, že oboznámený závet nie je podpísaný poručiiteľkou, že táto bola slepá a hluchá a pre jej úkon nepostačujú podpisy dvoch svedkov a z tohto dôvodu bude zvažovať podanie žaloby na súd o neplatnosť závetu. Z uvedeného vyplýva, že dedičské konanie nebolo ukončené o prvej časti rozhodnutia, a to ustanovenie okruhu dedičov. Keďže žalobca spochybnil závet, ako dedičský titul pre žalovaného 1/, zo skutkového hľadiska bolo povinnosťou súdu (súdneho komisára) postupovať v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p. a to vydať uznesenie, ktorým by žalobcovi (zákonnému dedičovi) stanovil lehotu na podanie žaloby o neplatnosť závetu na súde. Ak by žalobca nebol

vo veci o neplatnosť závetu úspešný, alebo ak by vôbec žalobu v stanovenej lehote nepodal, malo by to za následok, že súd (súdny komisár) by pokračoval v dedičskom konaní iba so žalovaným 1/, ako závetným dedičom a teda to by znamenalo, že žalobca by prestal byť účastníkom dedičského konania. Nakoľko však súd (súdny komisár) nepostupoval v dedičskom konaní po poručiťke Š. H. v zmysle uvedeného, žalobca je naďalej účastníkom dedičského konania, bolo povinnosťou súdneho komisára s ním ďalej konať, doručiť mu dedičské rozhodnutie, proti ktorému mal žalobca právo podať opravný prostriedok proti časti rozhodnutia, ktorým bol ustálený okruh dedičov. S poukazom na konštatované, rozhodnutie o dedičstve po poručiťke Š. H., vedenej na Okresnom súde Námestovo sp.zn. D 275/1998 nemohlo doposiaľ nadobudnúť právoplatnosť. Keďže predmetné dedičské konanie nie je právoplatne skončené, nie je splnený základný predpoklad pre postup v zmysle ustanovenia § 485 a nasl. Občianskeho zákonníka. Vychádzajúc z toho, že nebol splnený základný predpoklad na postup v zmysle ustanovenia § 485 Občianskeho zákonníka (právoplatne skončené dedičské konanie) súd sa v tomto rozhodnutí nezaoberal ďalšími skutkovými zisteniami a dôkazmi.

Okresný súd Žilina doplnčacím rozsudkom zo 17. decembra 2009 č.k. 2 C 317/1999-554 eventuálny návrh, aby žalovaný 1/ bol povinný vydať žalobcovi okrem hotovosti aj bezdôvodné obohatenie vo výške 56 429,66 € spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % odo dňa 21.8.1998 do zaplataenia, ktoré predstavuje trhovú hodnotu rodinného domu číslo súpísne X., nachádzajúceho sa na ulici Z., postaveného na pozemku parc. č. X., pozemku KNC parc. č. X. – zastavané plochy a nádvoria o výmere X. m² a KNC parc. č. X. – záhrada o výmere X. m² zapísané na LV č. X. v katastrálnom území V. zamietol. V odôvodnení uviedol, že návrh v časti o alternatívnom petite zamietol z rovnakých dôvodov ako zamietol návrh voči žalovanému 1/ o vydanie finančných prostriedkov a voči žalovanej 2/ o vydanie špecifikovaných nehnuteľností. V konaní bolo preukázané, že dedičské konanie po poručiťke Š. H. nebolo právoplatne skončené, v tomto konaní nebolo postupované v zmysle ustanovenia § 175k O.s.p., preto žalobca je naďalej účastníkom dedičského konania, keďže nebol vyriešený spor o skutkových okolnostiach (platnosť – neplatnosť závetu), kto je dedičom po poručiťke a preto nebol splnený základný predpoklad pre postup podľa § 485 Občianskeho zákonníka. Žalobca sa svojich práv musí domáhať v danom dedičskom konaní.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Žiline rozsudkom z 31. marca 2010 č.k. 9 Co 80/2010-582, 9 Co 81/2010 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v spojení

s doplňujúcim rozsudkom a uznesením o trovách konania. Žalovaným náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Proti rozsudku pripustil dovolanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu a uviedol, že žalobca bol účastníkom konania (dedičského) a pokiaľ súdny komisár ho „vylúčil“ z dedičského konania a prejednal vec výlučne len so závetným dedičom i napriek námietkam žalobcu, bolo jeho povinnosťou aj doručiť rozhodnutie žalobcovi, ktorý by sa proti takémuto rozhodnutiu mohol brániť na základe riadneho opravného prostriedku. Keďže žalobcovi doposiaľ zákonným spôsobom rozhodnutie o dedičstve doručené nebolo, nemohlo nadobudnúť právoplatnosť a neprichádza preto do úvahy ani rozhodnutie v zmysle § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Otázku zásadného právneho významu videl odvolací súd v tom „či môže osoba stratiť postavenie účastníka dedičského konania aj napriek skutočnosti, že súdny komisár vyriešil otázku okruhu účastníkov bez toho, aby prihliadal na námietku v tomto smere a nepostupoval v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p. a či teda dedičské rozhodnutie mohlo nadobudnúť právoplatnosť a vykonateľnosť aj bez toho, aby bolo doručené takémuto (vylúčenému) účastníkovi“.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Poukázal na skutočnosť, že keďže bol vylúčený z okruhu dedičov (nebol účastníkom konania), nikdy mu nebolo doručené Osvedčenie o dedičstve zo dňa 15.12.1998, ktoré bolo vydané v konaní sp.zn. D 275/1998, Dnot 97/98. Vzhľadom na uvedené nemohol sa domáhať pokračovania dedičského konania po poručiťke. Je toho názoru, že v uvedenej právnej veci, keďže on ako žalobca namietal platnosť závetu ako aj skutočnosť, či bolo v sile poručiťky podpísať sporný závet, nemohol s určitosťou vyriešiť spornosť notár (ako súdny komisár), keďže sa jedná o skutočnosť, ktorú je potrebné preveriť rozsiahlym dokazovaním. Ochrana podľa § 485 Občianskeho zákonníka požíva ten, kto nevystupoval v konaní o dedičstve ako účastník konania. On ako žalobca v uvedenom prípade nebol účastníkom konania, nakoľko v prípade, že by ním bol, zaslal by mu notár ako súdny komisár osvedčenie o dedičstve. V odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu absentuje z akých dôvodov sa stotožnil s právnymi názormi prvostupňového súdu, keď odvolací súd len stroho konštatoval, že sa stotožňuje v celom rozsahu s právnym názorom, ako aj s odôvodnením rozhodnutia. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa zákonom stanovené náležitosti uvedené v § 157 O.s.p. Poukázal aj na nesprávne právne posúdenie veci v časti týkajúcej sa priznania trov úspešným žalovaným. V uvedenej právnej veci je potrebné aplikovať ustanovenie § 150 ods. 1 O.s.p. a nie

ustanovenie § 142 ods. 1 O.s.p. Navrhol zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s doplnčacím rozsudkom ako aj rozhodnutie prvostupňového súdu a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaní navrhli dovolanie žalobcu zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti rozsudku odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 238.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a vo výroku svojho rozhodnutia vyslovil, že je dovolanie prípustné. Preto dovolanie žalobcu proti tomuto rozsudku podľa § 238 ods. 3 O.s.p. prípustné je.

Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že toto rozhodnutie je zásadného právneho významu. Občiansky súdny poriadok nevysvetľuje, čo treba rozumieť pod rozhodnutím odvolacieho súdu po právnej stránke zásadného významu, bezpochyby ním ale je také rozhodnutie, ktoré rieši doposiaľ nenastolenú alebo len v iných súvislostiach prezentovanú a právne inak riešenú otázku takým spôsobom, ktorý je významný zo širších hľadísk, teda nielen v konkrétnej prejednávanej veci. Vzhľadom na to realizácia uvedeného

oprávnenia odvolacieho súdu musí mať vždy povahu výnimočnosti a vychádzať z prísneho rešpektovania zákonných podmienok, vymedzujúcich rozsah tohto oprávnenia. Možnosť založiť prípustnosť dovolania samozrejme neznamená, že by odvolací súd bol oprávnený vysloviť prípustnosť dovolania kedykoľvek a úplne podľa svojej voľnej úvahy; jeho úvahu zákon prísne vymedzuje rámcom posúdenia zásadnosti rozhodnutia z právnej stránky. Ak odvolací súd založí prípustnosť dovolania svojím rozhodnutím, dovolací súd je oprávnený preskúmať takéto rozhodnutie odvolacieho súdu iba v rámci otázky zásadného právneho významu, ktorú vo svojom rozsudku uviedol odvolací súd. V dovolacom konaní potom predmetom posudzovania a vyriešenia môžu byť len právne otázky (na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami).

Z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolací súd je viazaný rozsahom dovolania a dovolacím dôvodom, vrátane jeho vecného (obsahového) vymedzenia dovolateľom. Obligatórne sa zaoberá len vadami vymenovanými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným).

Dovolateľ namieta nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, keď v dôvodoch rozhodnutia absentuje, z akých dôvodov sa odvolací súd stotožnil s právnymi názormi prvostupňového súdu, keď nie je možné zistiť, akými úvahami sa odvolací súd riadil.

Podľa ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri

hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Odôvodnenie rozsudku musí mať náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 211 O.s.p.). Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypořadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Jeho rozhodnutie nemožno považovať sa svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam.

Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o nepreskúmateľnosti, zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu.

Odvolací súd svoje rozhodnutie riadne odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p. (čoho sa žalobca v konaní domáhal, čo bolo predmetom odvolania žalobcu, ako sa k odvolaniu vyjadrili žalovaní, ktoré skutočnosti mal za preukázané, z akých dôkazov vychádzal, akými úvahami sa pri ich hodnotení riadil a ako vec právne posúdil). Uviedol, že sa stotožňuje s odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa a inými slovami ale obsahovo totožne konštatoval, že prvostupňový súd postupoval v súlade s právnym názorom vysloveným v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu, keď skúmal, či dedičské konanie po nebohej poručiiteľke Š. H. bolo právoplatne skončené. Rovnako ako súd prvého stupňa uviedol, že súčasťou rozhodnutia o dedičstve sú tri samostatné rozhodnutia, o ktorých rozhoduje súd. Jednak rozhoduje o okruhu dedičov, predmete dedičstva (ustáli

okruhu majetku) a následne dôjde k vyporiadaniu dedičstva. Žalobca bol účastníkom konania a pokiaľ súdny komisár ho vylúčil z dedičského konania a prejednal vec výlučne len so závetným dedičom i napriek námietkam žalobcu, bolo jeho povinnosťou doručiť rozhodnutie žalobcovi, ktorý by sa proti takémuto rozhodnutiu mohol brániť na základe riadneho opravného prostriedku. Keďže žalobcovi doposiaľ zákonným spôsobom rozhodnutie o dedičstve doručené nebolo, nemohlo ani podľa názoru odvolacieho súdu nadobudnúť právoplatnosť a neprichádza preto do úvahy ani rozhodnutie v zmysle § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu obsahuje podľa názoru dovolacieho súdu dostatočne skutkovo aj právne dôvody, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie vo veci dovolateľa a nemožno ho považovať za zrejme neodôvodnené a arbitrárne. Dôvody, na ktorých založil svoje rozhodnutie nie sú podľa názoru dovolacieho súdu rozporné alebo svojvoľné. Odvolací súd v podstate prevzal skutkový stav ako ho ustálil súd prvého stupňa a stotožnil sa aj s jeho právnym názorom.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnúť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Vadu tejto povahy dovolateľ nenamietal a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Uplatnením dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p. možno odvolaciemu súdu vytknúť, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Úlohou dovolacieho súdu v prípade dovolania odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci je posúdiť, či odvolací súd na zistený skutkový stav použil správny právny predpis a či ho aj správne interpretoval.

V prejednávanej veci odvolací súd považoval za otázku zásadného právneho významu otázku, „či môže osoba stratiť postavenie účastníka dedičského konania aj napriek skutočnosti, že súdny komisár vyriešil otázku okruhu účastníkov bez toho, aby prihliadal na námietky v tomto smere a nepostupoval v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p. a či teda dedičské rozhodnutie mohlo nadobudnúť právoplatnosť a vykonateľnosť aj bez toho, aby

bolo doručené takémuto (vylúčenému) účastníkovi“. Z porovnania takto určeného rámca pre možný prieskum dovolacím súdom (tomu vymedzenej otázke) s obsahom dovolania žalobcu vyplýva, že v dovolaní žalobca namieta (nesúhlasí) nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, podľa ktorého aj keď bol vylúčený z okruhu dedičov a konanie pokračovalo so závetným dedičom, pričom mu nikdy nebolo doručené osvedčenie o dedičstve a teda nemohol sa domáhať pokračovania dedičského konania po poručiťelke, dedičské konanie bolo ukončené právoplatným a vykonateľným rozhodnutím, t.j. osvedčením o dedičstve, o čom svedčí aj rozhodnutie príslušnej správy katastra. Keďže nebol v predmetnej veci účastníkom dedičského konania požíva ochranu podľa § 485 Občianskeho zákonníka.

Podľa § 175b O.s.p. účastníkmi konania sú tí, o ktorých sa možno dôvodne domnievať, že sú poručiťelovými dedičmi a ak takýchto osôb niet, štát.

Podľa § 175k ods. 1, 2 O.s.p. ak niekto pred potvrdením nadobudnutého dedičstva tvrdí, že je dedičom a popiera dedičské právo iného dediča, ktorý dedičstvo neodmietol, vyšetrí súd podmienky dedičského práva oboch a koná ďalej s tým, u koho sa domnieva, že je dedičom. Ak však rozhodnutie o dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu. Ak žaloba nebude podaná v lehote, pokračuje súd v konaní bez zreteľa na tohto dediča.

Podľa § 175a ods. 3 O.s.p. súd rozhoduje uznesením; uznesenie podľa § 175k ods. 1, 2, § 175l, § 175p, § 175q a § 175t sa doručuje do vlastných rúk.

Dôvodnosť toho, že určitá osoba je poručiťelovým dedičom, súd posudzuje na základe skutočností, ktoré sú významné podľa hmotného práva. Začiatok účastníctva v dedičskom konaní závisí na tom, kedy sa súd dozvie o skutočnostiach, z ktorých dedičské právo vyplýva, a trvá tak dlho, pokiaľ chovanie alebo konanie osoby, ktorej svedčí niektorý z titulov dedenia, smeruje k tomu, aby sa skutočne stal dedičom, alebo pokiaľ nebudú zistené ďalšie skutočnosti, ktoré ukazujú, že dedičom je niekto iný, prípadne, že poručiťel nemá žiadneho dediča. Osoba, ktorá na súde (u súdneho komisára) uplatnila svoje dedičské právo (t.j. osoba, ktorá o sebe tvrdí, že je poručiťelovým dedičom), sa nestáva účastníkom dedičského konania až po tom, čo bude jednoznačne zistené, že je poručiťelovým dedičom, ale je účastníkom

dedičského konania už od okamihu uplatnenia svojho dedičského práva na súde (u súdneho komisára). Postavenie účastníka stratí, ak bude zistené, že jej v skutočnosti žiadny z dedičských titulov nesvedčí alebo že z iných dôvodov nemôže dediť.

Ak zanechal poručiteľ závet, je potrebné považovať za účastníkov konania vedľa závetných dedičov tiež neopomenuteľných dedičov (§ 479 Občianskeho zákonníka) a ďalšie osoby, ktorým svedčí dedenie zo zákona (§ 473 až § 475a Občianskeho zákonníka). Ich účastníctvo trvá tak dlho, pokiaľ sa nepreukáže, že k dedeniu zo zákona nedôjde. Ak nastúpi dedenie zo závetu, neopomenuteľní a zákonní dedičia prestávajú byť účastníkmi konania vtedy, ak sa nedovolali neplatnosti závetu.

Skutočnosti, ktoré sú významné pre posúdenie dedičského práva, šetrí súd z vlastnej iniciatívy bez toho, aby bol viazaný prípadnými návrhmi, ktoré učinia osoby, ktoré uplatňujú svoje dedičské právo. Tých, u ktorých možno mať dôvodne za to, že sú dedičmi, potom vyrozumie o ich dedičskom práve a o možnosti dedičstvo odmietnuť.

O tom, či sa niekto stal účastníkom dedičského konania alebo či ním prestal byť, súd nevydáva zvláštne rozhodnutie. Jeho záver o okruhu účastníkov sa prejaví v tom, že s určitou osobou jedná ako s účastníkom konania alebo že s ňou jednať prestane, keď sa zistí, že dedičom je niekto iný.

S osobou, ktorá uplatnila svoje dedičské právo alebo ktorá bola súdom (súdny komisárom) o dedičskom práve vyrozumená a o ktorej mal súd (súdny komisár) za to, že nie je účastníkom konania, alebo že ním prestáva byť, však súd (súdny komisár) nejedná, alebo s ňou prestane jednať len vtedy, ak je s tým uzročená. V opačnom prípade postupuje podľa § 175k ods. 1 alebo § 175k ods. 2 O.s.p.

Ak tvrdí niekto o sebe, že je dedičom a popiera, že by dedičské právo svedčilo niekomu inému, kto sa vydáva za dediča, je tu spor o dedičské právo. Tvrdené dedičské práva totiž vedľa seba nemôžu buď celkom alebo čiastočne, obstať a nemôžu byť podkladom pre uznesenie o dedičstve. Pretože účastníctvo v dedičskom konaní odráža hmotné dedičské právo, nie je možné uvedený spor riešiť výlučne až uznesením o dedičstve. Spor o dedičské právo sa prejavuje tiež v tom, s kým má byť v priebehu dedičského konania jednané a kto má mať možnosť vykonávať svojimi procesnými úkonmi vplyv na priebeh a výsledok konania, teda v tom, kto má byť považovaný za účastníka dedičského konania.

Postup súdu (súdneho komisára) pri spore o dedičské právo závisí na tom, či vyriešenie sporu je otázkou výlučne právnou alebo či je medzi účastníkmi sporná tiež skutková stránka veci. Ak závisí rozhodnutie o dedičskom práve iba na právnom posúdení veci, súd priamo v dedičskom konaní vyšetrí podmienky dedičského práva a ďalej jedná ako s účastníkom dedičského konania, kto je podľa jeho názoru dedičom, prípadne rozhodne, s kým z účastníkov bude naďalej konané, nakoľko možno mať dôvodne za to, že je dedičom, alebo s kým z účastníkov ďalej konať nebude, nakoľko možno mať dôvodne za to, že nie je poručiteľovým dedičom. O podmienkach dedičského práva v zmysle ustanovenia § 175k ods. 1 O.s.p. súd zásadne rozhoduje uznesením, ktoré je potrebné doručiť účastníkom do vlastných rúk (§ 175a ods. 3 O.s.p.) a proti nemu je prípustné odvolanie. O dedičskom práve nemusí byť vždy rozhodnuté uznesením a možno pokračovať v konaní s tým, u koho má súd (súdny komisár) za to, že je dedičom, alebo vylúči z účasti na konaní toho, u ktorého má za to, že dedičom nie je. Toto je možné spravidla len vtedy, ak osoba uplatňujúca svoje právo nedôvodne je s takým postupom uzročená a nehodlá naďalej svoje údajné dedičské právo uplatňovať alebo ak je jednoznačne nepochybné, že nemôže byť dedičom (napr. pri dedení zo zákona uplatňuje dedičské právo súrodenec poručiteľa, hoci poručiteľ zanechal potomkov, ktorí dedičstvo neodmietli a sú spôsobilí dediť). Ak nejde však o celkom jednoznačnú situáciu a osoba uplatňujúca dedičské právo na svojom tvrdenom dedičskom práve trvá, je namieste vždy rozhodnúť o spore o dedičské právo uznesením podľa § 175k ods. 1 O.s.p.

Ak sú medzi účastníkmi sporné skutkové okolnosti, na ktorých závisí rozhodnutie o dedičskom práve, nemá súd v nesporovom dedičskom konaní z procesného hľadiska možnosť objasňovať sporné skutočnosti. Zákon súdu (súdnemu komisárovi) v prvom rade ukladá, aby sa pokúsil uvedený spor o dedičskom práve vyriešiť dohodou. Ak sa spor nepodarí odstrániť dohodou a skutočnosti rozhodné pred posúdením dedičského práva zostanú i po pokuse o odstránenie sporu medzi účastníkmi sporné, vydá súd uznesenie, ktorým odkáže toho z účastníkov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou na súde. Menej pravdepodobným sa spravidla javí dedičské právo u toho účastníka, ktorý spochybňuje zo skutkového hľadiska existujúci dedičský titul (napr. tvrdí, že závet alebo listina o vydedení je neplatná; tvrdí, že s poručiteľom žil najmenej po dobu jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti).

Súčasťou rozhodnutia o dedičstve sú prakticky tri samostatné rozhodnutia, o ktorých súd rozhoduje, a to musí sa ustáliť okruh dedičov, predmet dedičstva a následne dôjde k vyporiadaniu dedičstva. V spornom dedičskom konaní v časti ustálenia okruhu dedičov boli účastníci dedičského konania žalobca ako zákonný dedič a žalovaný 1/ ako dedič zo závetu. Na pojednávaní konanom dňa 21.12.1998 vznikol spor o dedičské právo, keď žalobca ako zákonný dedič spochybnil zo skutkového hľadiska dedičský titul, závet. Namietal, že oboznámený závet nie je podpísaný poručiiteľkou, že táto bola slepá a hluchá a pre jej úkon nepostačujú podpisy dvoch svedkov a z tohto dôvodu bude zvažovať podanie žaloby na súd o neplatnosť závetu. Zo zápisnice o pojednávaní napísanej na Notárskom úrade v N. zo dňa 21.12.1998 je zrejme, že súdny komisár sa nepokúsil uvedený spor o dedičské právo vyriešiť dohodou a nevydal ani uznesenie, ktorým by odkázal žalobcu, aby uplatnil svoje právo na súde, ale bez ďalšieho pokračoval v konaní so závetným dedičom. Z uvedeného je zrejme, že dedičské konanie nebolo ukončené o prvej časti rozhodnutia, a to ustálenia okruhu dedičov. Keďže žalobca spochybnil závet ako dedičský titul pre žalovaného 1/ zo skutkového hľadiska bolo povinnosťou súdu (súdneho komisára) postupovať v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p., a to vydať uznesenie, ktorým by žalobcovi (zákonnému dedičovi) stanovil lehotu na podanie žaloby o neplatnosť závetu na súde, za predpokladu, že uznesenie, ktorým bol tento účastník (dedič) odkázaný na podanie žaloby splňuje požiadavky vymedzené v § 175k ods. 2 O.s.p. Ak by žalobca nebol vo veci o neplatnosť závetu úspešný alebo ak by vôbec žalobu v stanovenej lehote nepodal, malo by to za následok, že súd (súdny komisár) by pokračoval v dedičskom konaní iba so žalovaným 1/ ako závetným dedičom, a teda by to znamenalo, že žalobca prestal byť účastníkom dedičského konania. Nakoľko však súd (súdny komisár) nepostupoval v dedičskom konaní po poručiiteľke Š. H. v zmysle zákona (§ 175k ods. 2 O.s.p.), žalobca je naďalej účastníkom dedičského konania, bolo povinnosťou súdneho komisára s ním ďalej konať, doručiť mu dedičské rozhodnutie (osvedčenie o dedičstve), proti ktorému mal žalobca právo podať opravný prostriedok proti časti rozhodnutia, ktorým bol ustálený okruh dedičov. Možno teda uzavrieť, že rozhodnutie o dedičstve po poručiiteľke Š. H. vedenej na Okresnom súde Námestovo pod sp.zn. D 275/1998, Dnot 97/1998 zo dňa 21.12.1998 doposiaľ nenadobudlo právoplatnosť. Nie je teda splnený základný predpoklad pre postup v zmysle ustanovenia § 485 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Napadnutým rozhodnutím pri zodpovedaní otázky „či môže osoba stratiť postavenie účastníka dedičského konania aj napriek skutočnosti, že súdny komisár vyriešil otázku okruhu

účastníkov bez toho, aby prihliadal na námietky v tomto smere a nepostupoval v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 O.s.p. a či teda dedičské rozhodnutie mohlo nadobudnúť právoplatnosť aj vykonateľnosť aj bez toho, aby bolo doručené takémuto (vylúčenému) účastníkovi“, krajský súd nepochybil, takže s takýmto právnym názorom sa stotožňuje aj dovolací súd. Odvolací súd vec správne právne posúdil vo všetkých aspektoch a jeho rozhodnutiu nemožno vytknúť pochybenie, takže dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V dovolacom konaní nebol žalobca úspešný a právo na náhradu trov dovolacieho konania vzniklo žalovaným 1/, 2/ (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal žalovaným 1/, 2/ náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nebol podaný návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. februára 2012

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Jarmila Uhlířová